

In zijn weerwoord zegt Peter Benders dat de door Koers betreunde ontwikkelingen al voor de oprichting van de SRA's waren ingezet, dat er over de randvoorwaarden van de rechtshulp steeds breed wordt overlegd en dat de vroegere toestand veel minder rooskleurig was dan Frits Koers suggereert.

drs. Peter Benders
directeur SRA Den Bosch
namens de SRA's

Reactie

De SRA's knevelen niet

Foto: Harm Meter/ANP

De politie houdt een asielzoeker aan in Ommen

De eerste lezing van het artikel van de heer Koers leidde ons tot de conclusie dat hij de SRA's wel erg veel dadendrang en invloed toedicht. Nadere beschouwing leerde echter dat hij nogal vrijelijk met de waarheid omspringt. In deze reactie laten wij niet ter zake doende suggestieve, niet onderbouwde opmerkingen over rechtsvorm, bestuur en interne organisatie van de SRA's voor rekening van de auteur, en dus buiten beschouwing.

SRA's kwamen later

Met het toenemen van het aantal asielzoekers vanaf midden jaren tachtig nam de overheid stapsgewijs een aantal maatregelen. Vanaf 1987 werden asielzoekers opgevangen in asielzoekerscentra (AZC's), verspreid over Nederland. Op deze wijze trachtte men de druk op de grote steden in de Randstad, die tot dusver de meeste asielzoekers opvingen, weg te nemen. In 1992 volgde de inrichting van een beperkt aantal Opvang- en Onderzoekcentra (OC's), waarbij voor het eerst opvang gekoppeld werd aan een geconcentreerde afwikkeling van de eerste fase van de asielprocedure. Twee jaar later, eind 1994, besloot de overheid tot oprichting van twee Aanmeldcentra (AC's), waar alle asielzoekers

zich in eerste instantie dienden te melden en waar – in de zogenaamde 24-uursprocedure – een eerste selectie van kansloze aanvragen werd gemaakt. Deze maatregelen werden genomen om enerzijds de opvangproblematiek het hoofd te bieden en de doorlooptijden van de procedures in de hand te houden en anderzijds het aantal asielaanvragers naar beneden te brengen en potentiële asielaanvragers te ontmoedigen naar Nederland te komen.

De drie SRA's werden respectievelijk in juli 1995 en januari en april 1996 opgericht. Het ontstaan van de SRA's stond op zichzelf los van bovengeschetste ontwikkelingen. In 1993 voerde het Instituut voor het Onderzoek van de Overheidsuitgaven (IOO) in opdracht van het ministerie van Justitie een onderzoek uit naar de rechtsbijstand aan asielzoekers. De onderzoekers concludeerden dat die rechtsbijstand ondoelmatig was georganiseerd en onvoldoende gebruik maakte van de beschikbare capaciteit. Dit onderzoek vormde voor de overheid aanleiding tot het reorganiseren van de rechtsbijstand. Met de oprichting van de SRA's zou een doelmatiger inzet van mensen en middelen en een optimale inzet van de beschikbare capaciteit aan rechtsbijstand moeten worden gerealiseerd.

**De meeste
betreunde
maatregelen
bestonden al
voordat de SRA's er
waren**

Praktijk

Breed overleg

Uit deze schets blijkt dat de meeste door de heer Koers betreunde maatregelen en in het bijzonder de door hem bekritiseerde AC-procedure al bestonden voordat de SRA's er waren. De overheid voerde overigens over de invoering van deze maatregelen overleg met de toenmalige rechtsbijstandspartijen: de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA), Vluchtelingenwerk en de Buro's voor Rechtshulp. Als er al sprake is van 'burgemeesters in oorlogstijd', dan is dat gezelschap ouder en groter dan de heer Koers zich nu herinnert.

Uiteraard voerden en voeren de SRA's regelmatig overleg met de IND om – binnen de procedurele kaders – te komen tot een optimale inzet van de rechtsbijstand. Het is dan ook prettig te vernemen dat de SRA's daarbij 'in menig opzicht een buitengewoon nuttige functie vervullen'. Zodra de procedurele kaders in beeld komen, treedt evenwel een breder overlegcircuit aan: delegaties van de SRA's, Vluchtelingenwerk en NOvA (die zich hierbij in de regel laat vertegenwoordigen door de coördinator Asiel en de portefeuillehouder asielzaken). De heer Koers geeft daarvan een goed en recent voorbeeld: de invoering van de 48-uursprocedure in de AC's in 1999. Voornoemd breed overleg van de rechtsbijstand voerde hierover, met de IND en in laatste instantie met de staatssecretaris, zelf overleg over de randvoorwaarden voor de rechtsbijstand.

Vroeger niet alles beter

De door de heer Koers gesignaleerde en gevreesde ontwikkelingen omtrent de eventuele komst van rechtsbijstandskantoren lijken ingegeven door een wat romantische voorstelling van verleden en heden en wat ongefundeerde angst voor de nabije toekomst. De inroostering van rechtsbijstandverleners dateert al van 1992. Bij de komst van de OC's bereikte de NOvA in rechtstreeks overleg met het ministerie overeenstemming over een spreekuurvergoeding. Deze vergoeding impliceerde een inroostering van twee cliënten per dagdeel. Deze praktijk is door de SRA's voortgezet in de OC's tot op de dag van vandaag. Als dit leidt tot tijdgebrek, dan is daar in elk geval al acht jaar sprake van.

De geconstateerde verdere beperking van reactietermijn in het nieuwe Vreemdelingenbesluit zien wij evenmin meteen: de daarin opgenomen minimale termijn wijkt niet af van de termijn uit het nu geldende Vreemdelingenbesluit. Over de invoering van rechtsbijstandskantoren vindt overigens goed overleg plaats tussen de Raden voor Rechtsbijstand, de SRA's en de NOvA. Er is inmiddels een afzonderlijk – onafhankelijk – onderzoek gaande naar de voor- en nadelen van der-

Voor 1987 kwam de
asielzoeker meestal
toevallig bij een
rechtsbijstand-
verlener terecht,
lang na de eerste
beslissing

gelijke kantoren voor alle betrokkenen. De heimwee van de heer Koers naar de goede oude tijd volgen we niet helemaal. Voor 1987 kwam een asielzoeker op min of meer toevallige wijze bij de rechtsbijstandverlener terecht: niet zelden gebeurde dat lange tijd na een reeds genomen eerste beslissing, met alle gevolgen van dien. Of er toen of ooit sprake is geweest van een vrije advocatenkeuze voor asielzoekers, wagen wij te betwijfelen. In de regel was en is een asielzoeker volstrekt onbekend met het Nederlandse systeem van rechtsbijstand. De keuze voor een rechtsbijstandverlener werd ook vroeger ingegeven door het hulpverleningscircuit, of werd gemaakt op basis van informatie van landgenoten.

Natuurlijk zijn er veranderingen opgetreden door de veel grotere aantallen asielzoekers – in 1985 5000, in de jaren negentig gemiddeld 40.000 per jaar – en door allerlei beper-

kende procedurele maatregelen. De SRA's proberen elke asielzoeker tijdig te voorzien van een op het rechtsgebied toegelaten rechtsbijstandverlener. Dat geschiedt onbevooroordeeld op basis van willekeurige toedeling (tenzij de asielzoeker expliciet om een bepaalde rechtsbijstandverlener verzoekt). Gelukkig slagen we daar nog steeds in. De SRA's hebben daarbij te maken met een politieke en maatschappelijke realiteit, waarop zij beperkte invloed hebben. Dat de SRA's trachten met een betere planning de beperkte mensen en middelen beter in te zetten, lijkt ons niet nadelig voor de asielzoeker, noch voor zijn rechtsbijstandverlener. Wachttijden aan de kant van de rechtsbijstand lijken ons in niemands belang.

Wij menen daarbij dat er wel degelijk sprake is van een tolkenprobleem, zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin. Dit blijkt ook uit rapportages van de Nationale Ombudsman en uit de instelling van de commissie-Raaphorst. Dat geldt evenzeer voor de beschikbare capaciteit aan rechtsbijstandverleners: de SRA's monitoren maandelijks de ontwikkelingen daarin. Wij maken ons in elk geval zorgen voor de nabije toekomst.

Kwaliteitsverbetering

De heer Koers maakt zich zorgen over de kwaliteit van de rechtsbijstand. Hij wijst op een toenemende 'omzetdruk'. Ook de SRA's vinden dat de rechtsbijstand aan asielzoekers redelijk moet worden beloond. Het vergoedingsbesluit dat 1 januari 2000 van kracht werd heeft tot een aanzienlijke financiële verbetering geleid. Of de omzetdruk op het rechtsterrein asiel groter is dan op andere rechtsterreinen, is volgens ons zeer de vraag. Dat van juristen, werkzaam bij de SRA's, productiviteit wordt verwacht, lijkt ons niet meer dan normaal. Wij kennen geen advocatenkantoor waar dat niet het geval zou zijn. De productienormen die daarbij worden gehanteerd kunnen een vergelijking met advocatenkantoren heel redelijk doorstaan.

Overigens zijn wij van mening dat er voor kwaliteit meer nodig is dan alleen een redelijke betaling. Daarom ontwikkelen de SRA's samen met anderen initiatieven zoals de Intervisiecommissie voor de rechtsbijstand op AC-Schiphol, en de scholingsbijeenkomsten, georganiseerd door de SRA Den Bosch. n